

**PLAN I PROGRAM PRIPRAVNIČKOG STAŽA
ZA ZDRAVSTVENE RADNIKE SA
ZAVRŠENIM FAKULTETOM ZDRAVSTVENIH STUDIJA**

Plan i program pripravničkog staža za zdravstvene radnike sa završenim fakultetom zdravstvenih studija obuhvata opći, specijalni i posebni dio.

Opšti dio pripravničkog staža istovjetan je za sve profile, a specijalni i posebni dio specifičan je za svako stručno zvanje u ukupnom trajanju od 6 mjeseci, i to:

1. Opšti dio pripravničkog staža koji je istovjetan za sve profile u trajanju od 3 sedmice
2. Specijalni dio pripravničkog staža koji je specifičan za svaki profil u trajanju od 5 mjeseci
3. Posebni dio pripravničkog staža koji je specifičan za svaki profil u trajanju od 1 sedmice.

Plan i program pripravničkog staža za radnike koji su završili fakultet zdravstvenih studija obuhvata slijedeće profile i to:

- 4.1. DIPLOMIRANA MEDICINSKA SESTRA-TEHNIČAR
- 4.2. DIPLOMIRANI INŽENJER MEDICINSKO LABORATORIJSKE DIJAGNOSTIKE
- 4.3. DIPLOMIRANI INŽINJER MEDICINSKE RADIOLOGIJE
- 4.4. DIPLOMIRANI SANITARNI INŽENJER
- 4.5. DIPLOMIRANI FIZIOTERAPEUT

Opći dio programa pripravničkog staža u trajanju od 3 sedmice, istovjetan je za sve profile i obuhvata:

1. OPŠTI DIO ..... 3 sedmice

1.1. Zdravstveno prosvjeđivanje, prevencija bolesti i promocija zdravog načina življenja .....1 sedmica

Zdravstveno prosvjeđivanje, prevencija bolesti i promocija zdravog načina života sadrži:

- osnovne karakteristike zdravstvenog stanja stanovništva,
- način procjene higijensko-epidemiološke situacije,
- obavezne imunizacije i protivepidemijske mjere,
- način pripreme programa zdravstvenog vaspitanja,

- zdravstveno vaspitni rad u zdravstvenim ustanovama, školama, porodicama i privrednom društvu.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 1 sedmice pripravnik provodi u kantonalnom zavodu za javno zdravstvo.

1.2. Evidencija u zdravstvu i usvajanje praktičnih vještina iz informatike (rad u Wordu i Exelu) .....1 sedmica

Ovaj rad obuhvata:

- osnovne karakteristike zdravstvene evidencije vitalne statistike,
- upoznavanje sa evidencijama u zdravstvu,
- upoznavanje sa pripremom izvještavanja i pripremom planova (sedmičnih, mjesečnih, polugodišnjih, godišnjih),
- usvajanje praktičnih vještina iz medicinske informatike.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 1 sedmice pripravnik provodi u kantonalnom zavodu za javno zdravstvo.

1.3. Teoretska i praktična obuka u pružanju hitne medicinske pomoći i načinu i uvjetima rada u vanrednim prilikama .....1 sedmica

- Pripravnik se upoznaje sa organizacijom službe u hitnoj medicinskoj pomoći.
- Pravni aspekti pružanja prve pomoći.
- Trijaža unesrećenih.
- Prepoznavanje različitih stanja kod povrijeđenih.
- Prepoznavanje znakova koji ugrožavaju vitalne funkcije.
- Prepoznavanje znakova kod unutrašnjeg krvarenja kod različitih povreda.
- Način zaustavljanja krvarenja.
- Postupak kod gubitka svijesti (kolaps, koma i prividna smrt).
- Način imobilizacije preloma.
- Vještačko disanje.
- Postupak sa psihotično nemirnim pacijentima.
- Način i uvjeti rada u vanrednim prilikama.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 1 sedmice pripravnik provodi u ustanovama za hitnu medicinsku pomoć, odnosno službama hitne medicinske pomoći

1.4. Program pripravničkog staža obuhvata upoznavanje sa osnovama ustavnog uređenja Bosne i Hercegovine, odnosno Federacije Bosne i Hercegovine, kao i organizacijom zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine, ...1 sedmica

1.4.1. Osnovi ustavnog sistema (Ustav Bosne i Hercegovine i Ustav Federacije Bosne i Hercegovine)

1.4.2. Zakon o zdravstvenoj zaštiti i Zakon o zdravstvenom osiguranju

1.4.3. Propisi iz oblasti radnih odnosa i penzijskog i invalidskog osiguranja

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 1 sedmice, pripravnik provodi u kantonalnom zavodu za javno zdravstvo.

2. SPECIJALNI DIO u trajanju od 5 mjeseci

Plan specijalnog dijela pripravničkog staža utvrđuje se prema završenom studiju fakulteta zdravstvenih studija, odnosno prema profilima u trajanju od 5 mjeseci, i to za:

4.1. DIPLOMIRANA MEDICINSKA SESTRA-TEHNIČAR

4.2. DIPLOMIRANI INŽENJER MEDICINSKO LABORATORIJSKE DIJAGNOSTIKE

4.3. DIPLOMIRANI INŽINJER MEDICINSKE RADIOLOGIJE

4.4. DIPLOMIRANI SANITARNI INŽENJER

4.5. DIPLOMIRANI FIZIOTERAPEUT

4.1. DIPLOMIRANA MEDICINSKA SESTRA-TEHNIČAR

Plan specijalnog dijela pripravničkog staža za **diplomiranu medicinsku sestru-tehničara** u trajanju od 5 mjeseci.

Program pripravničkog staža diplomirane medicinske sestre-tehničara obuhvata:

4.1.1. ZDRAVSTVENA NJEGA U BOLNIČKOJ DJELATNOSTI 2, 5 mjeseca

4.1.1. Zdravstvena njega internističkih
pacijenta ..... 2 sedmice

4.1.1.2. Zdravstvena njega hirurških
pacijenta ..... 2 sedmice

4.1.1. Zdravstvena njega kod infektivnih
bolesti ..... 1 sedmica

4.1.1.4. Zdravstvena njega pacijenta u ginekologiji
i porodiljstvu ..... 1 sedmica

4.1.1. Zdravstvena njega u pedijatriji ..... 1 sedmica

4.1.2. Zdravstvena njega u neurologiji ..... 1 sedmica

4.1.3. Zdravstvena njega u psihijatriji ..... 1 sedmica

4.1.1.8. Zdravstvena njega u onkologiji .....1 sedmice

4.1.1.1. Zdravstvena njega internističkih pacijenata

Upoznavanje sa radom na svim internističkim odjeljenjima- klinikama. Učestvovanje u izradi plana zdravstvene njege za sve internističke pacijente, prati njegovu provedbu kao i evaluaciju.

Poznavanje i primjena etičkih načela odnosa prema pacijentu, sebi, drugim zdravstvenim radnicima i saradnicima, primjena načela savjesnosti i humanosti, profesionalna tajna. Postupak sa pacijentom pri prijemu u bolnicu (zajednički za sve vrste bolesti), odnos i saradnja sa porodicom, upoznavanje pacijenta sa ustanovom, kućnim redom, mogućnošću upotrebe prostora njemu namijenjenih, mogućnost njegove komunikacije sa porodicom. Postupak kod nagle smrti, saradnja sa porodicom i pomoć. Upoznavanje pacijenta sa njegovim pravima i dužnostima - poznavanje Ženevske konvencije.

Svi vidovi njege u jedinici opće - intenzivne njege:

- koronarne intenzivne njege,
- sterilnoj jedinici.

Posebne pripreme i postupak sa pacijentom kod endoskopskih pretraga (gastroskopija, bronkoskopija, laparoskopija, biopsija jetre, bubrega, punkcije itd.).

Priprema i/ili učestvovanje u timu u izvedbi dijagnostičkih testova i terapijskih zahvata.

Sve aktivnosti usmjerene ka organizaciji tima zdravstvene njege, procjena za potrebom zdravstvene njege svih internističkih pacijenata, planiranje zdravstvene njege i nadzor nad implementacijom i evaluacijom zdravstvene njege i značaj kontinuiranog usavršavanja svakog člana tima zdravstvene njege.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 2 sedmice pripravnik provodi na internoj klinici /odjeljenju.

4.1.1.2. Zdravstvena njega hiruških pacijenata

Upoznaje se sa radom na hiruškim odjeljenjima.

Specifičnost zdravstvene njege: zbrinjavanje pacijenta kod zahvata, u traumatologiji, abdominalnoj hirurgiji, torakalnoj hirurgiji, vaskularnoj, kardiohirurgiji, neurohirurgiji i urologiji, zdravstvena njega u postoperativnoj jedinici intenzivne njege, postupak sa pacijentom nakon narkoze, praćenje vitalnih funkcija - davanje i kontrola, infuzijske terapije, transfuzije krvi i intravenozne terapije, njega stome, specifičnost zdravstvene njege u ratnim uvjetima.

Sve aktivnosti usmjerene ka organizaciji tima zdravstvene njege, procjena za potrebom zdravstvene njege, planiranje zdravstvene njege i nadzor nad

implementacijom i evaluacijom zdravstvene njege i značaj kontinuiranog usavršavanja svakog člana tima zdravstvene njege.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 2 sedmice dana pripravnik provodi na hirurškoj klinici/odjeljenju.

4.1.1.3. Zdravstvena njega infektivnih pacijenata

Upoznaje se sa radom na infektivnim klinikama/ odjeljenjima.

Specifična zdravstvena njega infektivnih bolesti centralnog nervnog sistema, specijalna njega virusnih pacijenata dišnih puteva i druge muskulature (respiratorni centar), uzimanje materijala za dijagnostičke postupke (bris, hemokulture, nasađivanje, materijal za hranjive podloge i dr.), specifičnosti zdravstvene njege u ratnim uvjetima.

Sve aktivnosti usmjerene ka organizaciji tima zdravstvene njege, procjena za potrebom zdravstvene njege, planiranje zdravstvene njege i nadzor nad implementacijom i evaluacijom zdravstvene njege i značaj kontinuiranog usavršavanja svakog člana tima zdravstvene njege.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 1 sedmice pripravnik provodi na infektivnoj klinici/odjeljenju.

4.1.1.4. Zdravstvena njega pacijenta u ginekologiji i opstetriciji

Upoznaje se sa radom na ginekološkim odjeljenjima.

Specifičnosti zdravstvene njege u ginekologiji i opstetriciji (težište mora biti na složenijim zadacima koje medicinska sestra izvodi samostalno), priprema i izvođenje specijalnih medicinsko-tehničkih zahvata u ginekologiji - preoperativna priprema pacijenta i postoperativna njega, rad sestre na odjeljenju za rendgen i radijum terapija.

Sve aktivnosti usmjerene ka organizaciji tima zdravstvene njege, procjena za potrebom zdravstvene njege, planiranje zdravstvene njege i nadzor nad implementacijom i evaluacijom zdravstvene njege i značaj kontinuiranog usavršavanja svakog člana tima zdravstvene njege.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 2 sedmice pripravnik provodi na ginekološkoj klinici/odjeljenju.

4.1.1.5. Zdravstvena njega u pedijatriji

Upoznaje se sa radom na pedijatrijskim odjeljenjima.

Izvođenje složenih, terapijskih i dijagnostičkih zahvata u dječjoj dobi i to za bolesti: dišnih organa, za bolesti srca i krvnih žila, za bolesti bubrega, za bolesti nervnog sistema, za bolesti akutnih i hroničnih poremećaja prehrane, specifična njega djeteta u dječjoj hirurgiji, specifičnost njege u ratnim uvjetima.

Sve aktivnosti usmjerene ka organizaciji tima zdravstvene njege, procjena za potrebom zdravstvene njege, planiranje zdravstvene njege i nadzor nad implementacijom i evaluacijom zdravstvene njege i značaj kontinuiranog usavršavanja svakog člana tima zdravstvene njege.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 1 sedmice pripravnik provodi na pedijatrijskoj klinici/ odjeljenju.

4.1.1.6. Zdravstvena njega u neurologiji

Upoznaje se sa radom na neurološkim odjeljenjima.

Specifičnost rada medicinske sestre na neurološkom odjeljenju, priprema i postupak sa pacijentom kod specifičnih neurološko-laboratorijskih pretraga (likvor, pneumencefalografija elektromielografija itd.), rad u jedinici intenzivne njege neuroloških pacijenata, specifičnosti njege u ratnim uvjetima.

Sve aktivnosti usmjerene ka organizaciji tima zdravstvene njege, procjena za potrebom zdravstvene njege, planiranje zdravstvene njege i nadzor nad implementacijom i evaluacijom zdravstvene njege i značaj kontinuiranog usavršavanja svakog člana tima zdravstvene njege.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 1 sedmice pripravnik provodi na neurološkoj klinici/odjeljenju.

4.1.1.7. Zdravstvena njega u psihijatriji

Upoznaje se sa radom na psihijatrijskom odjeljenju.

Rad sestre u jedinici intenzivne njege psihijatrijskih bolesnika, prijem-otpust bolesnika, socioterapijska zajednica - psihijatrijski klub, specifičnost njege u ratnim uvjetima.

Sve aktivnosti usmjerene ka organizaciji tima zdravstvene njege, procjena za potrebom zdravstvene njege, planiranje zdravstvene njege i nadzor nad implementacijom i evaluacijom zdravstvene njege i značaj kontinuiranog usavršavanja svakog člana tima zdravstvene njege.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 1 sedmice pripravnik provodi na psihijatrijskoj klinici/odjeljenju.

4.1.1.8. Zdravstvena njega onkološkog pacijenta

Upoznaje se sa radom na onkološkom odjeljenju.

Posebne metode rada pri obradi pacijenta. Specifičan način rada sa pacijentom oboljelim od malignih oboljenja sa posebnim osvrtom na socijalno medicinske probleme. Edukativni rad sa pacijentom sa posebnim naglaskom na prevenciju oboljenja nastalih uslijed imunodeficitarnosti i prepoznavanje simptoma

ovih oboljenja. Upoznavanje sa mogućnošću djelovanja na području njege onkološkog pacijenta u ambulantnim uvjetima.

Sve aktivnosti usmjerene ka organizaciji tima zdravstvene njege, procjena za potrebom zdravstvene njege, planiranje zdravstvene njege i nadzor nad implementacijom i evaluacijom zdravstvene njege i značaj kontinuiranog usavršavanja svakog člana tima zdravstvene njege.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 1 sedmice pripravnik provodi na odjeljenju bolnice.

4.1.1.2. ZDRAVSTVENA NJEGA U PRIMARNOJ ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI .....2,5 mjeseci

Program pripravničkog staža diplomirane medicinske sestre-tehničara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti obuhvata:

4.1.1.2.1. Djelatnost medicinske sestre u zajednici/ patronažne sestre .....1,5 mjeseci

4.1.1.2.2. Rad u ambulanti porodične/opće medicine .....1 mjesec

4.1.1.2.1. Djelatnost medicinske sestre u zajednici /patronažne sestre

Upoznavanje sa radom medicinske sestre u zajednici. Značaj timskog rada u lokalnoj zajednici, saradnja sa drugim partnerima koji se nalaze u lokalnoj zajednici u cilju unapređenja i održavanja zdravlja stanovništva.

Kompleksna zaštita porodice sa posebnom brigom za njene članove zbog zaštite zdravlja djece, žena, trudnica, starih i nemoćnih, oboljelih od TBC, hroničnih i degenerativnih bolesti, alkoholizma i ovisnosti, poremećaja mentalnog zdravlja i dr. Utvrđivanje higijenskog i socijalno-ekonomskog stanja porodice i procjena uticaja faktora okoline na zdravlje djece, pojedinca i porodice. Pronalaženje bolesnih, starih, nemoćnih, mentalno i fizički defektnih, socijalno ugroženih te njihovo zbrinjavanje. Učestvuje u savjetovanju ciljanih grupa ili pojedinca u odvikavanju od pušenja, narkomanije, alkoholizma, zdravi stilovi života, dijabetes, gojaznost, fizička aktivnost, dojenje, itd. Zdravstveno odgojni rad i socijalna zaštita u zajednici i lokalnim grupama po metodi procesa zdravstvene njege sa težištem na kontinuitetu zdravstvene njege. Pružanje zdravstvene njege za bolesna i invalidna lica u domu. Vođenje dokumentacije medicinske sestre u zajednici/patronažne i redovno izvještavanje.

Sve aktivnosti usmjerene ka organizaciji tima zdravstvene njege, procjena za potrebom zdravstvene njege, planiranje zdravstvene njege i nadzor nad implementacijom i evaluacijom zdravstvene njege i značaj kontinuiranog usavršavanja svakog člana tima zdravstvene njege.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 1,5 mjeseci pripravnik provodi u službi medicinskih sestara u zajednici- patronažnoj službi.

4.1.1.2.2. Rad u ambulanti porodične/ opće medicine .....1 mjesec

Upoznaje se sa radom u porodičnoj/općoj medicini.

Ovaj rad obuhvata:

- asistiranje liječniku u njegovim dužnostima,
- uzimanje sestrinske anamneze
- pomaganje u vođenju kompletne medicinske evidencije i dokumentacije,
- pružanje informacija pacijentu, zakazivanje redovnih i kontrolnih pregleda,
- učestvovanje u zdravstvenom odgoju,
- učestvuje kod prijema pacijenata, uspostavlja zdravstvenu dokumentaciju,
- primjenjuje propisanu terapiju
- mjeri krvni pritisak,
- uzima uzorke za laboratorijske pretrage
- vrši previjanja i druge poslove u ambulanti porodične medicine
- vrši savjetovanje pacijenta (odvikavanje od pušenja, zdravi stilovi života, dijabetes, itd.)
- saraduje sa medicinskom sestrom u zajednici

Učestvovanje u programima naučno-istraživačkog rada. Učestvuje u organizaciji i provođenju ciljanih i periodičnih sistematskih pregleda. Vođenje medicinske dokumentacije, kartoteke i registra. Obrada podataka i izvještavanje.

Sve aktivnosti usmjerene ka organizaciji tima zdravstvene njege, procjena za potrebom zdravstvene njege, planiranje zdravstvene njege i nadzor nad implementacijom i evaluacijom zdravstvene njege i značaj kontinuiranog usavršavanja svakog člana tima zdravstvene njege.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 1 mjesec pripravnik provodi u ambulanti porodične /opće medicine.

4.2. DIPLOMIRANI INŽENJER MEDICINSKO LABORATORIJSKE DIJAGNOSTIKE

Plan specijalnog dijela pripravničkog staža za diplomiranog inženjera medicinsko laboratorijske dijagnostike u trajanju od 5 mjeseci.

Program pripravničkog staža diplomiranog inženjera medicinsko laboratorijske dijagnostike obuhvata:

4.2.1. Medicinska biohemija .....2 mjeseca

Pripravnički staž obuhvata:

- komplet standardnih pretraga mokraće sa sedimentom,
- pretrage želučanog soka (određivanje aciditeta i mliječne kiseline te mikroskopske pretrage),
- pretrage stolica (žučne boje, krvi i probavljivosti hrane),

- pretrage krvi i seruma (određivanje glukoze u krvi i opterećenja glukozom - OGTT, direktni i indirektni bilirubin, timolsublimat, AF, KF, LDH, AST, ALT, GGT, određivanje ukupnih proteina, ureje, amilaze u serumu,
- pretrage punktata,
- pretrage likvora,
- elektroforezu proteina,
- određivanje mokraćne kiseline, kreatinina,
- određivanje lipida - triglicerida, holesterola, HDL holesterola,
- određivanje K, Na, Ca, bikarbonata, Mg, anorganskog fosfora i hlorida,
- određivanje Fe i Cu
- i druge pretrage koje se vrše u medicinsko-biohemijskoj laboratoriji.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 2 mjeseca pripravnik provodi u medicinsko-biohemijskoj laboratoriji.

4.2.2. Hematologija ..... 2 mjeseca

Pripravnički staž obuhvata:

- brojanje krvnih stanica, određivanje hemoglobina, hematijekrita i indeksa boje,
- pravljenje razmaza periferne krvi,
- bojanje krvnih razmaza, brojanje retikulocita, bazofilno punktiranih eritrocita, trombocita i eozinofilnih granulocita,
- sedimentaciju eritrocita,
- osmotsku rezistenciju eritrocita, vrijeme krvarenja, vrijeme zgrušavanja, protrombinsko vrijeme,
- pretrage kod bolesti bijelog reda,
- pretrage kod bolesti crvenog reda,
- određivanje krvne grupe i Rh faktora
- i druge pretrage koje se vrše u hematološkoj laboratoriji

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 2 mjeseca pripravnik provodi u hematološkoj laboratoriji.

4.2.3. Bakteriologija i parazitologija .....1 mjesec

Pripravnički staž obuhvata:

- vađenje krvi,
- pripremu seruma za izvođenje reakcija na lues (WaR, MKR II, VDRL, Citohol) na brucele (Wirright), na salmonele (Wida) , na streptijekoke (ATS),
- uzimanje brisa ždrijela, nosa, uha, rektuma,
- preuzimanje stolice, urina i ostalog materijala koji stiže radi bakteriološke pretrage,
- pripremanje podloga i stakla za sterilizaciju,
- određivanje pH podloga, punjenje šećer i bujona u epruvete, razlijevanje sterilnih podloga,
- nasađivanje stolica i urina na odgovarajuće podloge, presađivanje sumnjivih kolonija na krute i tekuće podloge,

- uvođenje nalaza u protijekol,
- bojanje i mikroskopiranje preparata,
- obrađivanje stolice za parazitološke pretrage (MIFC, FLOTACIJA),
- mikroskopiranje parazitoloških preparata
- i druge pretrage koje se vrše u mikrobiološkoj laboratoriji.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 1 mjesec pripravnik provodi u mikrobiološkoj laboratoriji.

4.3. DIPLOMIRANI INŽINJER MEDICINSKE RADIOLOGIJE

Plan specijalnog dijela pripravničkog staža za diplomiranog inženjera medicinske radiologije u trajanju od 5 mjeseci obuhvata:

4.3.1. Radioterapija .....1 mjesec

- Izvode sve poslove i zadatke diplomiranog inženjera medicinske radiologije kod radioterapije kao što su: namiještanje pacijenta, provođenje radioterapije, zaštita pacijenta i osoblja od zračenja i dr. upoznaje se sa standardnim i specijalnim metodama radioterapije, intersticijske, intrakavitarnе i brahiterapije, te metoda terapijske primjene radionukleida i njihove praktične vrijednosti u liječenju zloćudnih tumora.

4.3.2. Lokalna aplikacija izotopa .....2 sedmice

- Izvodi sve poslove i zadatke kod lokalnih aplikacija izotopa i provode zaštitu pacijenta i osoblja od zračenja.

4.3.3. Radiološka dijagnostika ..... 1 mjesec

- Izvode rendgensko snimanje torakalnih organa, standardnu tehniku snimanja pluća, tvrdu tehniku snimanja pluća, slojevno snimanje.
- Izvode standardne i specijalne snimke kostiju i zglobova.
- Pomažu pri izvođenju kontrastnih rendgenskih pretraga kao što su urografije, angiografije, limfografije, holangiografije.
- Učestvuju pri dijaskopskim pretragama probavnog trakta.
- Učestvuju pri snimanju metodom kompjuterizovane tomografije.
- Učestvuju pri ultrazvučnim dijagnostičkim pretragama po organskim sistemima.
- Samostalno rade obradu rendgenskog filma.
- Izvode obradu rendgenskog filma u automatskoj komori i pripremaju se za obradu filma rukom.
- Pripremaju hemikalije za automatsku obradu filma.
- Održavaju komore za automatsku obradu rendgenskog filma.

4.3.4. Abdominalna dijagnostika .....2 sedmice

- Asistiraju kod dijaskopije želuca, pripremaju kontrastno sredstvo.
- Asistiraju kod irigoskopije i pripremaju kontrastno sredstvo.
- Asistiraju kod pregleda tankog crijeva (enteroklize).

- Daju upute bolesniku pri izvođenju pretraga, provode zaštitu kod mlađih pacijenata upućenih na dijaskopiju.
- I druge pretrage u abdominalnoj dijagnostici

4.3.5. Torakalna dijagnostika ..... 2 sedmice

- Vrše snimanje pluća u tipičnim projekcijama.
- Vrše tomografska snimanja.
- Vrše snimanja tvrdom i standardnom tehnikom.
- Asistiraju pri dijaskopiji pluća i srca.
- Asistiraju kod bronhografije.
- Provode zaštitu pacijenta od zračenja
- I druge pretrage u torakalnoj dijagnostici

4.3.6. Snimanje kostiju i abdomena .....2 sedmice

- Izvode standardne i specijalne snimke kostiju.
- Izvode native snimke abdomena i urotrakta.
- Izvode snimke traumatiziranih pacijenata.
- Izvode snimke na odjeljenju (u stacionaru) i u operacionoj dvorani.
- Provode zaštitu pacijenta od zračenja.

4.3.7. Kontrastna dijagnostika ..... 2 sedmice

- Učestvuju pri izvođenju ekskretornih urografija, izvode snimanje.
- Učestvuju pri izvođenju holangiografija.
- Asistiraju pri intervencijskim radiološkim pretragama.

4.3.8. Dječja rendgenska dijagnostika .....2 sedmice

- Izvode sve rendgenske snimke kod djece uz primjenu mjera zaštite od zračenja.
- Asistiraju pri dijaskopijama kod djece.

4.3.9. Rad na metodama radiološkog prikazivanja .....2 sedmice

- Pripremaju pacijenta i asistiraju pri izvođenju kompjuterizovane tomografije abdomena, glave i kralježnice.
- Pripremaju kontrastna sredstva za kompjuterizovanu tomografiju.
- Samostalno izvode obradu filmskog materijala pri kompjuterizovanu tomografiji.
- Asistiraju pri ultrazvučnim dijagnostičkim pretragama i terapijskim intervencijskim zahvatima.
- I druge pretrage

4.3.10. Zaštita od jonizujućeg zračenja .....1 sedmica

Metode zaštite pacijenta i osoblja od jonizujućeg zračenja. Ekspozicione doze u rendgen dijagnostici, maksimalno dopušteni rizici zračenja, zaštita rendgen uređaja

i prostorija, hemijska i biološka zaštita, zaštita od zračenja kod pojedinih snimaka, zaštita od zračenja: pri dijaskopijama, izvođenja angiografije, stomatološkoj praksi, u radioterapiji, kod intervencija u radiologiji, pri radu sa radioizotopima (radioizotopima laboratorija), od nejonizirajućih zračenja (mikrovalno, lasersko i ultrazvuk, zaštita stanovništva od zračenja porijeklom iz prirodnih izvora i u aksidentalnim situacijama, radiološka kontaminacija i dekontaminacija, ostali rizici u radiologiji (reakcija na kontrastna sredstva, udar električne struje, gušenja i prva pomoć kod tih stanja).

Pripravnički staž u trajanju od 5 mjeseci pripravnik provodi u organizacionoj jedinici zdravstvene ustanove, odnosno nosioca privatne prakse, a prema zahtjevima pojedinog dijela pripravničkog programa.

4.4. DIPLOMIRANI SANITARNI INŽENJER

Plan specijalnog dijela pripravničkog staža za diplomiranog sanitarnog inženjera u trajanju od 5 mjeseci

Program pripravničkog staža diplomiranog sanitarnog inženjera obuhvata:

Rad na sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti i sanitacije okoline čovjeka, rad na poslovima dezinfekcije, dezinfekcije, deratizacije i na drugim poslovima koje vrši jedinica, upoznavanje sa zadacima i radom sanitarne inspekcije

4.4.1. Rad na sprečavanju i suzbijanju zaraznih bolesti i sanitacije okoline .....2 mjeseca

Pripravnik provodi pripravnički staž u higijensko-epidemiološkim jedinicama kantonalnih zavoda za javno zdravstvo ili higijensko-epidemiološkim službama doma zdravlja, gdje:

- upoznaje stanje u odnosu na kretanja zaraznih bolesti, na opskrbu vodom i dispoziciju otpadnih tvari i na druge faktore okoline koji utiču na ljudsko zdravlje, na područje na kojem djeluje organizacija zdravstva u kojoj provodi pripravnički staž,
- vodi evidenciju zaraznih bolesti i brine se za uredno prijavljivanje zaraznih bolesti,
- učestvuje pri terenskim ispitivanjima pojave zaraznih bolesti,
- upoznaje propise o nadzoru nad licima zaposlenim u prometu životnih namirnica i nad drugim licima koja podliježu zdravstvenom nadzoru, izdaje i vodi evidenciju izdanih zdravstvenih listova,
- vodi evidenciju kliconoša,
- uzima uzorke za hemijske i mikrobiološke pretrage,
- vodi potrebne evidencije i učestvuje pri organizaciji i izvođenju vakcinisanja,
- priprema instrumente i učestvuje u vakcinaciji,
- vrši pretrage vode i životnih namirnica koje se provode u jedinici,
- učestvuje pri provođenju nadzora nad javnim i individualnim vodoopskrbnim objektima,
- učestvuje pri vršenju nadzora nad objektima za dispoziciju otpadnih tvari,
- učestvuje u ispitivanju životne i radne okoline čovjeka (zagađenost zraka, buka, prašina, radiološka zagađenja i dr.).

- učestvuje u rješavanju sanitarno-tehničkih problema, ocjenjivanju projektne dokumentacije, nadzor izvedbe projekata industrijskih objekata itd.

Ovaj dio pripravničkog staža u trajanju od 2 mjeseca, pripravnik provodi u kantonalnom zavodu za javno zdravstvo ili higijensko-epidemiološkim službama doma zdravlja.

4.4.2. Rad na poslovima dezinfekcije, dezinsekcije, deratizacije i na drugim poslovima koje vrši jedinica .....2 sedmice

- upoznaje postupke, preparate i opremu koji se koriste u DDD,
- upoznaje pravila bezbjedne primjene pesticida kao i sredstva i zaštitu pri radu,
- upoznaje propise vezane uz vršenje poslova DDD,
- praktično uči prepoznavanje vrsta glodara i člankonožaca značajnih za javno zdravstvo,
- učestvuje u utvrđivanju i praćenju infestacije glodarima i člankonošcima na terenu,
- aktivno učestvuje u radu terenskih ekipa pri provođenju deratizacije antikoagulantnim mamcima, dezinsekcije gmižućih i letećih insekata, te završne dezinfekcije prostora i površina.

Pripravnički staž u trajanju od 2 sedmice pripravnik provodi u kantonalnim zavodima za javno zdravstvo.

4.4.3. Upoznavanje sa zadacima i radom sanitarne inspekcije .....2,5 mjeseci

- Učestvovanje u provođenju sanitarnog nadzora zajedno sa sanitarnim inspektorom na terenu.
- Upoznavanje sa pisanjem zapisnika i rješenja u prvostepenom postupku.
- Upoznavanje organizacije sanitarne inspekcije.
- Preventivni sanitarni nadzor nad izgradnjom,
- Preventivni sanitarni nadzor nad sprečavanjem i suzbijanjem zaraznih bolesti,
- nad proizvodnjom i prometom predmeta opće upotrebe i životnih namirnica,
- nad proizvodnjom, korištenjem i prometom otrova,
- nad vodama i sredstvima snabdijevanja vodom,
- nad kvalitetom zraka,
- higijenskim uvjetima u javnim objektima.

Pripravnički staž u trajanju od 2,5 mjeseci pripravnik provodi u kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove.

4.5. DIPLOMIRANI FIZIOTERAPEUT

Plan specijalnog dijela pripravničkog staža za diplomiranog fizioterapeuta u trajanju od 5 mjeseci.

Program pripravničkog staža diplomiranog fizioterapeuta obuhvata: kineziterapiju i fizikalnu terapiju.

4.5.1. Kineziterapija .....3,5 mjeseci

Pripravnik provodi pripravnički staž iz kineziterapije u jedinici za kineziterapiju uz bolesnički krevet gdje:

- primjenjuje kineziterapeutske postupke u rehabilitaciji neuroloških pacijenata (odraslih i djece) kao što su: vježbe za relaksaciju, testovi aktivnosti svakodnevnog života, aktivnosti samozbrinjavanja, profesionalne aktivnosti, terapija radom, osnovni postupci Kabat i Bobath metode,
- primjenjuje kineziterapeutske postupke u rehabilitaciji traumatiziranih pacijenata (preoperativni i postoperativnih tretman),
- primjenjuje kineziterapeutske postupke kod ortopedskih pacijenata kao što su postupci za primjenu ortopedskih pomagala, vježbe (škola) hodanja, vježbe kod skolioza, kifoza, lordoza, kod promjene na intervertebralnom disku, kod oštećenja malih zglobova, kod fraktura i ostalih deformiteta,
- primjenjuje kineziterapeutske postupke u rehabilitaciji reumatskih pacijenata (kod reumatoidnog artritisa, diskopatija, ankilozantnog spondilitisa, gihta, poliartritisa),
- primjenjuje kineziterapeutske postupke u rehabilitaciji internističkih pacijenata (u prevenciji infarkta miokarda i postinfarktnoj rehabilitaciji, kod smetnji periferne cirkulacije, kod dijabetesa, kod respiratornih pacijenata, kod bronhogernih karcinoma u periodu poslije operacije srca, perifernog krvotoka i pluća kao i kod raznih bolesti koje zahtijevaju rehabilitaciju u tijeku liječenja).
- primjenjuju kineziterapeutske postupke kod amputacija, pravila pozicioniranja i bandažiranja, vježbe u preprotetskoj i protetskoj fazi,
- primjenjuju kineziterapeutske postupke u gerijatriji, vježbe za koordinaciju i inkoordinaciju kretanja (kod Parkinsona, Multiple skleroze), mogućnost opterećenja.

4.5.2. Fizikalna terapija .....1,5 mjeseci

Pripravnik provodi pripravnički staž iz fizikalne terapije u jedinicama za fizikalnu rehabilitaciju, gdje provodi:

- hidroterapiju (kupke, polukupke, naizmjenične kupke, galvanska kada i ćelijske kupke, tuševi, vježbe u bazenu, podvodna masaža),
- krioterapiju (krio masaža, oblozi),
- parafinoterapiju (parafinski omoti, parafango, vježbe s parafinom, hidrokolator),
- masažu (klasična masaža, manuelna masaža, sportska masaža, akupresura, masaža sa aparatima, limfna drenaža),
- elektroterapiju (ultrazvuk, visokofrekventne struje, kratki i mikro val, niskofrekventne i srednje frekventne struje, analgezija i elektrostimulacija, ultravioletno zračenje, elektroforeza, magnetoterapija i dr.).

U toku pripravničkog staža u jedinici za fizikalnu terapiju pripravnik se upoznaje sa raznim elektrodijagnostičkim metodama.

3. POSEBNI DIO .....1 sedmica

Program pripravničkog staža zdravstvenih radnika sa završenim fakultetom zdravstvenih studija obuhvata upoznavanje sa propisima vezanim za pojedino stručno zvanje pripravnika, i to:

3.4.1. Diplomirana medicinska sestra-tehničar

- Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti,
- Zakon o evidencijama iz oblasti zdravstva
- Zakon o sanitarnoj inspekciji

3.4.2. Diplomirani inženjer medicinsko laboratorijske dijagnostike

- Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti,
- Zakon o zdravstvenoj ispravnosti namirnica i predmeta opće upotrebe,
- Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva
- Zakon o sanitarnoj inspekciji

3.4.3. Diplomirani inženjer medicinske radiologije

- Zakon o zaštiti od jonizirajućih zračenja i radijacionoj sigurnosti
- Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva

3.4.4. Diplomirani sanitarni inženjer

- Zakon o sanitarnoj inspekciji
- Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti
- Zakon o zdravstvenoj ispravnosti namirnica i predmeta opće upotrebe,
- Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva

3.4.5. Diplomirani fizioterapeut

- Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti
- Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva

Program pripravničkog staža u trajanju od 1 sedmice pripravnik provodi u kantonalnom zavodu za javno zdravstvo.